

Det grimmes æstetik

Teori, Analyse og praktisk arbejde | Kilde: TAP. S.83-91

Praktisk opgave

Hvad skal der til for at opnå den afsky og tiltrækning, som kan ligge i det grimme? Hvad vil du sige med det grimme (hvad er dit budskab)? Du kan:

- Fx eksperimentér med materialer du føler afsky ved og som normalt ikke indgår i kunsten (fx kropsvæsker som ørevoks og bussemænd)
- Fx eksperimentér med motiver og symboler, som historisk eller i teorien forbindes med det grimme (deformitet, kropsfunktioner, kropsåbninger osv.)

Indenfor 20 minutter må du freestyle! Du må udtænke ideer til et værk eller gå i gang med at lave et faktisk værk. Det vigtigste er tankerne omkring hvorfor din visuelle repræsentation afspejler/eller vil afspejle det grimmes æstetik og hvad du vil sige med dit værk.

Valg og fravalg vægtes højere end et egentlig slutprodukt!

Teori - Hvad er det grimmes æstetik?

Snasket, blodigt, klamt, slimet, deformt, overdrevet, ondt.... Det ser grimt ud, det føles grimt, men vi kan alligevel ikke lade være med at kigge. Vi kører i kiggekø på motorvejen, når der sker et biluheld, og går i biografen og betaler for at se skræk- og splatterfilm. Men hvad er det vi opfatter som grimt, og hvorfor kan vi nogle gange godt lide det grimme? Det er sådan at vi både kan tiltrækkes og frastødes af det grimme. Fællesnævneren for det grimme er, at det har noget med kroppen, følelser, sanser, opfattelser og smag at gøre. Derfor handler opgaven om det grimmes æstetik.

Her bringes tre definitioner af æstetik:

- 1) Æstetik som det at sanse noget i verden (sanseapparat), hvilket vi gør når vi møder noget grimt.
- 2) Æstetik som smagsdom. Vi bestemmer noget som grimt, noget smagløst.
- 3) Æstetik som synonym for det skønne – som traditionelt set er forbundet med det gode og det sande helt tilbage til antikken.

Vær her obs på at sammenhængen mellem det skønne, det gode og det sande bliver udfordret af det grimmes æstetik, fx ved at det gode eller det sande får et grimt udtryk. For selvom formen er grim, kan indholdet stadig være smukt, sandt eller godt. Det er særligt blevet udfordret i samtidskunsten.

I nyere tid og i samtidskunst er det grimme blevet et vigtigt tema. Men så langt tilbage som mennesket har skabt billeder, har man visualiseret det grimme, falske og onde. Vi mennesker rummer det hele, både det gode og det onde, det smukke og det grimme, og derfor gør kunst og billeder det selvfølgelig også.

Et stærkt fællestræk i det grimmes æstetik er, at den æstetiske tiltrækning og frastødning sker på et kropsligt plan. Med vores fornuft kan vi komme frem til, at noget er grimt, men den æstetiske reaktion (dvs. vores tiltrækning af det frastødende) kommer fra vores kroppe, følelser og sanser og har intet med fornuften at gøre.

Det klamme forandrer sig og skal læres

Kropsvæsker og mug opfattes ofte som noget klamt. Men dette er tillært, og her spiller kultur ind. Vi skal ikke så langt tilbage i historien før alle gik og spyttede på gaden, og den franske solkonge tog imod gæster mens han sad og sked på sin potte. Det blev ikke opfattet som klamt. Små børn væmmes heller ikke instinktivt over lort og snot, men skal lære at forstå at det er klamt at spise sine egne bussemænd. Det fortæller os at det grimme ofte er forbundet med noget organisk, med kroppen og kropslige væsker, men at det også kan forandre sig over tid og fra kultur til kultur.

Rosenkranz' grimhedskategorier

Filosoffen Karl Rosenkranz skrev i 1853 en bog om det hæsliges æstetik. Han forbandt det grimme med noget lavt og ondt og som det modsatte af en ophøjet, sand og skøn æstetik: Uden det grimme kunne der ikke være noget smukt, fordi de to ting var hinandens modsætninger. Det skønne kunne være karakteriseret ved at symmetri, harmoni, balance, renhed, det ekstraordinære, godhed og guddommelighed, så derfor kunne grimhed være det modsatte: asymmetri, disharmoni, ubalance, skidt, det almindelige og ondskab. Han skelnede her mellem god smag og dårlig smag og lavede 10 kategorier:

1. *Det lave*: Opførsel, ting, udseende, der anses for nedværdigende inden for en given kultur.
Fx at bøvse ved bordet
2. *Det amorfe*: Noget, der ser uordentligt eller tilfældigt ud og ikke følger en orden eller plan
3. *Det ukorrekte*: Opførsel, ting, udseende, der anses for forkert inden for en given kultur, fx lyserødt på en lille dreng
4. *Det defigurerede*: Det ukendte, abstrakte; udflydende eller sammensmeltede former og figurer
5. *Det hverdagslige*: Dagligdags eller almindelige motiver, der ikke pyntes på
6. *Det trivielle*: Lige gyldige, kedelige og banale motiver
7. *Det kropslige*: Alt med kroppens dyriske funktioner og behov, kroppen som kød
8. *Det overdrevne*: Opførsel, ting eller udseende, hvor alt eller dele fremhæves i ekstrem grad
9. *Det voldelige*: Skade på kroppen (egen eller andres), krig
10. *Det onde*: Fysisk eller psykisk ondskab, symboler på ondskab, Satan

Analyseopgave

Udvælg 2 værker fra inspirationskataloget som I synes er interessante. Brug Rosenkranz' kategorier over "det grimme" til at undersøge, hvordan og i hvilken grad værkerne udtrykker grimhed: Lever værkerne op til én eller flere af kategorierne?

Kategorierne behøver ikke at forstås negativt, selvom det var sådan Rosenkranz opfattede dem. I stedet kan I overveje hvordan kategorierne opfattes inden for særlige kontekster.

Overvej hvordan det grimmes æstetik kommer til udtryk i værkets form? Hvilke materialer, motiver, og kontraster bruges? Hvordan peger værket ud over sig selv på større tendenser eller problemstillinger i tiden, kunsten eller kulturen?

Vælg værkerne fra inspirationskataloget

- Meret Oppenheim (1936): *Object (Le Déjeuner en fourrure)*
- Piero Manzoni (1961): *Merda d'artista*
- Bjørn Nørgaard (1970): *Hesteofringen*
- Orlan (1990-1993): *The Reincarnation of Saint Orlan*
- Christian Lemmerz (1998): *Untitled (Virginia)*
- Marco Evaristti (2000): *Helena*
- Tony Matelli (2005): *Fucked Couple*
- Damien Hirst (2007): *For the love of God*
- Stense Andrea Lind-Valdan (2013): *Urin Stains on Cotton Sheets*
- Stense Andrea Lind-Valdan (2015): *Alles glæde (The Joy of All the Men's Lives)*
- Frederik Næblerød (2017): *Stentøj 1*
- Marco evaristti (2019): *Death Dance* (<https://www.evaristti.com/testemonied>)
- Iiu Susiraja (2019): *Baguette Posing*
- Michael Kvium (2019): *Pale Male Tale V*
- Stense Andrea Lind-Valdan (2019): *Lilje*
- Iiu Susiraja (2021): *Road trip*
- Anna Kristine Hvid Petersen (2021): *Omplante (eller ville genfødes i skyggespillet med dyreøjne)*
- Volodymyr Petrov (25.02.22): *Barn på gynge foran smadret boligblok*. Foto
- Tony Matelli (2022): *Arrangement*
- Frederik Næblerød (2022): *Buste*
- Kim Richard Adler Mejdahl (2022): *Shit Talk*
- Michael Kvium (2022): *Night singers*
- Marie Retpen (2023): *Silikonehud*
- Marie Retpen (2023): *Hud-o-tek*
- Anna Kristine Hvid Petersen (2023): *Måske vakler vi, eller vugger? Udvæksten gisper, nej griner!*
- Gudrun Hasle (2023): *Jeg prøver at glæmme mig selv et øjeblik*